

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 29ης Ιανουαρίου 2014

Αντιμετώπιση των συνεπειών της στέρησης του δικαιώματος ψήφου των πολιτών της Ένωσης που ασκούν το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας

(2014/53/ΕΕ)

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 292,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η Συνθήκη της Λισαβόνας αναβαθμίζει τον ρόλο των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως πολιτικών παραγόντων εγκαθιδρύοντας στέρεο δεσμό μεταξύ των πολιτών, της άσκησης των πολιτικών τους δικαιωμάτων και του δημοκρατικού βίου της Ένωσης. Το άρθρο 10 παράγραφοι 1 και 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ορίζει ότι η λειτουργία της Ένωσης θεμελιώνεται στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία και ότι κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης. Το άρθρο 10 παράγραφος 2 της ΣΕΕ, που αποτελεί έκφραση των αρχών αυτών, ορίζει ότι οι πολίτες εκπροσωπούνται άμεσα στο επίπεδο της Ένωσης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και ότι οι αρχηγοί κρατών ή κυβέρνησης και οι κυβερνήσεις που εκπροσωπούν τα κράτη μέλη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο Συμβούλιο είναι δημοκρατικά υπεύθυνοι είτε έναντι των εθνικών τους κοινοβουλίων, είτε έναντι των πολιτών τους.
- (2) Σύμφωνα με το άρθρο 20 της ΣΛΕΕ, η ιδιγένεια της Ένωσης είναι πρόσθετη σε σχέση με την εθνική ιδιγένεια.
- (3) Το άρθρο 21 της ΣΛΕΕ και το άρθρο 45 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ παρέχουν στους πολίτες της ΕΕ το θεμελιώδες δικαίωμα να μετακινούνται ελεύθερα και να διαμένουν εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (4) Ο στόχος της παρούσας σύστασης είναι να ενισχύσει το δικαίωμα συμμετοχής, στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης και των κρατών μελών, των πολιτών της ΕΕ οι οποίοι κάνουν χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της Ένωσης.
- (5) Όπως υπογραμμίζεται στην έκθεση 2010 για την ιδιγένεια της ΕΕ ⁽¹⁾, ένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολίτες της Ένωσης από ορισμένα κράτη μέλη, ως πολιτικοί παράγοντες εντός της Ένωσης, είναι ότι χάνουν το δικαίωμα ψήφου («στέρηση του δικαιώματος ψήφου») στις εθνικές εκλογές του κράτους μέλους καταγωγής τους εφόσον έχουν διαμείνει σε άλλο κράτος μέλος για ορισμένη χρονική περίοδο.
- (6) Επί του παρόντος, κανένα κράτος μέλος δεν έχει γενική πολιτική χορήγησης του δικαιώματος ψήφου στις εθνικές εκλογές για τους πολίτες της Ένωσης από άλλα κράτη μέλη που κατοικούν στο έδαφός του. Συνεπώς, οι πολίτες της Ένωσης που στερούνται το δικαίωμα ψήφου, συνήθως

μένουν χωρίς δικαίωμα ψήφου, σε εθνικές εκλογές, σε κανένα κράτος μέλος.

- (7) Η σημερινή κατάσταση μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν συνάδει προς τη βασική προϋπόθεση της ιδιγένειας της Ένωσης, δηλαδή ότι είναι πρόσθετη σε σχέση με την εθνική ιδιγένεια και ότι έχει σχεδιαστεί έτσι ώστε να παρέχει πρόσθετα δικαιώματα στους πολίτες της Ένωσης, ενώ, στην περίπτωση αυτή, η άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια του δικαιώματος πολιτικής συμμετοχής.
- (8) Επιπλέον, παρόλο που οι πολίτες της Ένωσης που στερούνται το δικαίωμα ψήφου διατηρούν το δικαίωμα εκλογής μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, δεν έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στις εθνικές διαδικασίες που οδηγούν στη σύνθεση των εθνικών κυβερνήσεων, τα μέλη των οποίων συναποτελούν το Συμβούλιο, δηλαδή τον άλλο συνομοστέτη της Ένωσης.
- (9) Αυτή η απώλεια του δικαιώματος ψήφου στις εθνικές εκλογές στη χώρα της ιδιγένειας, λόγω άσκησης του δικαιώματος μετάβασης σε άλλη χώρα της ΕΕ, γίνεται αντιληπτή από τους πολίτες της Ένωσης ως κενό στο πλαίσιο των πολιτικών τους δικαιωμάτων.
- (10) Στην έκθεση 2013 για την ιδιγένεια της ΕΕ με τίτλο «Πολίτες της ΕΕ: Τα δικαιώματά σας, το μέλλον σας» ⁽²⁾ η Επιτροπή υπογράμμισε ότι η πλήρης συμμετοχή των πολιτών της Ένωσης στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης σε όλα τα επίπεδα είναι η πεμπτοσία της ιδιγένειας της Ένωσης. Η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι προτίθεται να προτείνει εποικοδομητικούς τρόπους για να επιτρέψει στους πολίτες της ΕΕ που ζουν σε άλλο κράτος μέλος να συμμετέχουν πλήρως στον δημοκρατικό βίο της ΕΕ διατηρώντας το δικαίωμα ψήφου στις εθνικές εκλογές στη χώρα καταγωγής τους.
- (11) Το δικαίωμα ψήφου είναι βασικό πολιτικό δικαίωμα. Όπως αναγνωρίζει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το δικαίωμα ψήφου δεν είναι προνόμιο. Οιαδήποτε γενική, αυτόματα και άνευ διακρίσεων παρέκκλιση από την αρχή της καθολικής ψηφοφορίας απειλεί με υπονόμευση του δημοκρατικού κύρους του νομοθετικού σώματος που εκλέγεται κατά παρέκκλιση από την εν λόγω αρχή, καθώς και της νομοθεσίας που εγκρίνει ⁽³⁾. Το τεκμήριο σε ένα δημοκρατικό κράτος, θα πρέπει, συνεπώς, να είναι

⁽²⁾ COM(2013) 269.

⁽³⁾ Απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, της 7ης Μαΐου 2013, στην υπόθεση Shindler.

⁽¹⁾ COM(2010) 603.

- υπέρ της ένταξης. Το ΕΔΔΑ αποφάνθηκε περαιτέρω ότι υπάρχει σαφής τάση υπέρ της χορήγησης δικαιώματος ψήφου στους υπηκόους - μη μόνιμους κατοίκους, παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει ακόμη κοινή ευρωπαϊκή προσέγγιση.
- (12) Οι κανόνες που ισχύουν επί του παρόντος σε ορισμένα κράτη μέλη μπορεί να οδηγήσουν σε κατάσταση όπου οι πολίτες της Ένωσης που κατοικούν σε άλλα κράτη μέλη μπορούν να στερηθούν το δικαίωμα ψήφου μόνο και μόνο επειδή διαμένουν μόνιμα στο εξωτερικό για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Τούτο βασίζεται στην υπόθεση ότι μια δεδομένη χρονική διάρκεια διαμονής στο εξωτερικό συνεπάγεται απώλεια σύνδεσης με την πολιτική διαδικασία στη χώρα καταγωγής. Η υπόθεση αυτή, ωστόσο, δεν είναι σωστή σε κάθε μεμονωμένη περίπτωση. Κατά συνέπεια, θα ήταν ίσως σκόπιμο να δίδεται στους πολίτες που κινδυνεύουν να στερηθούν το δικαίωμα ψήφου η δυνατότητα να αποδείξουν ότι εξακολουθούν να ενδιαφέρονται για την πολιτική ζωή του κράτους μέλος του οποίου είναι υπήκοοι.
- (13) Οι πολίτες της Ένωσης που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος μπορεί να διατηρούν διά βίου και στενούς δεσμούς με τη χώρα καταγωγής τους και ενδέχεται να εξακολουθούν να επηρεάζονται άμεσα από πράξεις που ψηφίζονται από τα εκεί εκλεγμένα νομοθετικά όργανα. Η ευρεία πρόσβαση στις τηλεοπτικές εκπομπές από το εξωτερικό και η ύπαρξη του διαδικτύου και λοιπών τεχνολογιών με βάση το διαδίκτυο και τις κινητές επικοινωνίες καθιστούν ευκολότερη από ποτέ την εκ του σύνεγγυς παρακολούθηση και τη συμμετοχή στις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στο κράτος μέλος καταγωγής.
- (14) Το σκεπτικό της πολιτικής περί στέρησης του δικαιώματος ψήφου θα πρέπει να επανεξεταστεί υπό το πρίσμα των τρεχουσών κοινωνικοοικονομικών και τεχνολογικών συνθηκών, της τρέχουσας τάσης πολιτικής συμμετοχής χωρίς αποκλεισμούς και της σημερινής κατάστασης όσον αφορά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, λαμβάνοντας υπόψη την πρωταρχική σημασία του δικαιώματος συμμετοχής στον δημοκρατικό βίο της Ένωσης καθώς και του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας.
- (15) Μία πιο καθολική και αναλογική προσέγγιση θα διασφάλιζε ότι οι πολίτες που κάνουν χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής σε κράτος μέλος της Ένωσης μπορούν να διατηρήσουν το δικαίωμα ψήφου στις εθνικές εκλογές, όταν επιδεικνύουν διαρκές ενδιαφέρον για την πολιτική ζωή στο κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοοι.
- (16) Θετική δράση εκ μέρους του πολίτη, όπως η αίτησή του να παραμείνει εγγεγραμμένος στους εκλογικούς καταλόγους του κράτους μέλους καταγωγής θα πρέπει να θεωρείται ως κατάλληλο κριτήριο —και ως το απλούστερο μέσο— επίδειξης διαρκούς ενδιαφέροντος για τον εθνικό πολιτικό βίο, με την επιφύλαξη της δυνατότητας για τα κράτη μέλη να ζητούν από τους πολίτες να υποβάλλουν παρόμοιες αιτήσεις σε τακτά χρονικά διαστήματα, επιβεβαιώνοντας έτσι τη διαίωνιση του ενδιαφέροντός τους.
- (17) Προκειμένου να ελαχιστοποιείται η επιβάρυνση των πολιτών που διαμένουν στο εξωτερικό, η υποβολή των αιτήσεων εγγραφής ή διατήρησης της εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους πρέπει να είναι δυνατή με ηλεκτρονικά μέσα.
- (18) Θα ήταν σημαντικό να εξασφαλιστεί η έγκαιρη και ενδεδειγμένη πληροφόρηση των πολιτών που μεταβαίνουν ή που διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος σχετικά με τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορούν να διατηρούν το δικαίωμα ψήφου και σχετικά με τις αντίστοιχες πρακτικές ρυθμίσεις,

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΣΥΣΤΑΣΗ:

1. Όταν οι πολιτικές των κρατών μελών περιορίζουν το δικαίωμα ψήφου των υπηκόων τους στις εθνικές εκλογές με βάση, αποκλειστικά, την κατοικία του ενδιαφερομένου, τα κράτη μέλη θα πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα στους υπηκόους τους που κάνουν χρήση του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην Ένωση να επιδείξουν διαρκές ενδιαφέρον για την πολιτική ζωή στο κράτος μέλος του οποίου είναι υπήκοοι, μεταξύ άλλων μέσω αίτησης διατήρησης της εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να διατηρήσουν το δικαίωμα ψήφου.
2. Στις περιπτώσεις όπου τα κράτη μέλη επιτρέπουν στους υπηκόους τους που διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος να διατηρήσουν το δικαίωμα ψήφου στις εθνικές εκλογές μέσω αίτησης διατήρησης της εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους, τούτο θα πρέπει να γίνει χωρίς να θίγεται η δυνατότητα, για τα κράτη μέλη, να θεσπίσουν αναλογικά συνοδευτικά μέτρα, όπως την υποχρέωση υποβολής εκ νέου αίτησης σε τακτά χρονικά διαστήματα.
3. Τα κράτη μέλη που επιτρέπουν στους υπηκόους τους που διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος να διατηρήσουν το δικαίωμα ψήφου στις εθνικές εκλογές μέσω αίτησης ή εκ νέου αίτησης διατήρησης της εγγραφής στους εκλογικούς καταλόγους, πρέπει να εξασφαλίζουν ότι όλες οι σχετικές αιτήσεις μπορούν να υποβάλλονται διά της ηλεκτρονικής οδού.
4. Τα κράτη μέλη που προβλέπουν τη στέρηση του δικαιώματος ψήφου, στις εθνικές εκλογές, των υπηκόων τους που διαμένουν σε άλλο κράτος μέλος, πρέπει να τους ενημερώνουν, εγκαίρως και με τον ενδεδειγμένο τρόπο, για τις συνθήκες και τις πρακτικές ρυθμίσεις που χρειάζονται προκειμένου να διατηρήσουν το δικαίωμα ψήφου στις εθνικές εκλογές.

Η παρούσα σύσταση απευθύνεται στα κράτη μέλη.

Βρυξέλλες, 29 Ιανουαρίου 2014.

Για την Επιτροπή
Viviane REDING
Αντιπρόεδρος